

Crema de la bota

Arenys de Mar

Ubicació

Comarca: Maresme
Lloc/Adreça: Arenys de Mar

Coordenades:

Latitud: 41.580599360742
Longitud: 2.5498017668724
UTM Est (X): 462472
UTM Nord (Y): 4603310

Classificació

Número de fitxa 08006 - 413
Àmbit: Patrimoni immaterial
Tipologia Manifestació festiva
Estil / època: Modern Contemporani
Segle XVIII-XXI
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Tipus de protecció: Inexistent
Accés Obert
Ús actual: Social
Titularitat Pública
Autoria de la fitxa Jordi Montlló Bolart
Data de registre de la fitxa: dj., 27/04/2023 - 11:57

Descripció

Cada any, per la vigília de Sant Marçal, que és el 30 de juny, i que és el dia que es commemora la consagració de l'església de santa Maria, "al fer-se fosc, s'il·luminava el campanar, millor dir, els forats del campanar i també la galeria del terradet, amb llumets de variats colors, els quals eren una mena de fanalets de paper, molt semblants als que utilitzava la mainada per anar a rebre els reis. Al bell mig de la Riera,

davant mateix de l'església, es cremava una bóta enquitranada. Mentre durava la il·luminació, es voltava pel terradet del campanar la típica Bandereta i tritllejaven sense parar totes les campanes. D'això, d'aquesta mena de cerimonial, en deien els nostres majors, les llumenetes. Aquella tradició d'il·luminar el campanar, força vella per cert, commemorava la consagració del temple parroquial. Conten els vells papers, que aquell fou consagrat, el 28 de juliol de 1686, pel bisbe de Vic, don Antoni Pascual, fill de la població. Acabada la cerimònia [...] es reuniren els Jurats, Homes del Consell i els clergues de la parròquia, presidits pel Prelat, i acordaren celebrar, cada any, la festa de la Consagració. Tots d'acord assenyalaren per fer-ho, el dia 30 de juny, diada de Sant Marçal" (Palomer, 1991).

Mossèn Palomer continua explicant que la bóta enquitranada la proporcionava el Gremi de Sant Telm (sic). Diu que es feia un sorteig entre els prohoms i al qui li tocava la sort, era l'encarregat de adquirir-la i després, els encarregats de les mestrances, curaven d'emplenar-la de quitrà perquè fes una flama ben viva. A l'entorn de la bota, "mentre anava abrandant-se, hi saltava la mainada arenyenca, al compàs d'aquelles campanes, que no cessaven de tritllejar, fins que l'hora de sopar, dispersava automàticament aquella concurrència". Sobre aquest text de mossèn Palomer (1991), dir que no es coneix documentació que corroborei el que exposa. Es parla, sovint, i indistintament, del gremi de Sant Elm (no és correcte Telm) o dels pescadors, quan el gremi de Sant Elm era de mariners; i situa la festa del gremi el 14 d'abril, quan se celebrava el dia que toca, la diada de Sant Elm, el 2 de juny.

Actualment, les llumenetes són un castell de foc que, a causa de l'estat del campanar, es prefereix deixar-lo al marge. La bota s'encén amb la Flama del Canigó, que també ha servit per encendre els focs de Sant Joan. La bota s'envolta de les palmes i palmons beneïts el diumenge de Rams.

Observacions:

Tot i que la seva funció, simbolisme i estructura ha anat variant amb el pas del temps. És més que possible que aquesta festa tingui les seves arrels en les ancestrals cerimònies rituals dels pescadors arenyencs. A tota la costa catalana havia estat tradició que el dia de Sant Pere, els pescadors cremessin una o varies barques que ja no feien servir al mig del mar. De fet, una llegenda oral explica que la bota era aportada cada any per un pescador diferent, una tria que es feia mitjançant la sort. La bota servia per posar el vi de l'església de Santa Maria, una parròquia que, a més a més, abans havia estat dedicada al primer patró dels pescadors catalans, sant Elm.

De fet, Joan Amades (1987) descriu la crema d'una bota a Arenys de Mar el 28, vigília de Sant Pere: "A Arenys de Mar, en fosquejar, encenen una bóta ben enquitranada davant de l'església [...] cura de fer-ho el sagristà. Segons la veu popular, recorda temps en que la població estava atuída per una gran epidèmia que fou conjurada fent grans fogueres amb quitrà per tal de purificar l'aire i d'aspergir els mals humors que l'infestaven" (pàg. 274). Aquesta dada pot causar més desconcert que encert, però és preferible no obviar-la i s'ha de tractar pel que és: una referència més no contrastada.

Història

L'origen d'aquesta festa es remunta a l'aniversari de la consagració de l'església parroquial, que es commemora per Sant Marçal, el dia 30 de juny.

Les primeres referències documentals d'aquesta festa les trobem a començaments del segle XVIII. És el text de la consuetud de la parròquia, de 1734, la primera que coneixem; l'original correspon al Ms.1053 de l'arxiu i la reproducció procedeix de la circular número 7, desembre de 1960, d'*Archivo Histórico y Museo Fidel Fita*.

Bibliografia

AMADES, Joan (1987) Costumari català. El curs de l'any. Barcelona: Salvat editors, vol. IV,

PALOMER, Josep (1991). *Mossèn Josep Palomer i Alsina 30 anys després. Consuetuds i anècdotes arenyenques del vuit-cents*; Comissió Homenatge a Mossèn Josep Palomer i Alsina (1886-1961), Arenys de Mar.

Enllaços d'interès:

[Patrimoni festiu de Catalunya](#)

[Crema de la bóta 2013](#)

Dimarts, 29 de juny de 2021
Arenys de Mar

335^è aniversari
de la dedicació del
temple parroquial

A les 21.30h, a l'Església
Commemoració històrica
dels orígens de les llumenetes
i de la crema de la bóta

Crema
de la Bóta

A les 22h,
a la plaça de l'Església
Encesa de les llumenetes
i crema de la bóta

Organitzat per: Grup Crema de la Bóta | Parròquia de Santa Maria

Ajuntament
d'Arenys de Mar

1734. - Lo dia trenta de juny, dia de la Dedicació de la Iglesia de la present Vila.
- La vigília a la nit se canten Completas solemnes ab orga seimejant. Lo endemà (dia 30) al matí se toca a matines acabades Matines se canta Prima y seguit se canta missa de Animas. Y a nou y mitja, fet lo segon senyal per lo Ofici, se canten Tercia, Sexta y Nona; y luego se exposa lo SSm. Sagrament al Gloria baixan dos bordoners; y sobret lo Ofici se rapus. A la tarda se toca a Vespras a las dos y a dos y mitja se comensa, o be a tres se comensa. Això ho deixa a la bona direcció del Vicari que serà. Tot llast se canta lo *Te Deum* y la charitat és de tretse sous; y paga ho ha fundat Franc.
- (Adició:) Advertint mes avant que lo sobre dit fundador ha disposat que lo sobre dit dia 30 se li celebri dos missas, co és la una a la punta del dia y la altre després del Ofici, totes al Altar major.
- Las obligaciones te lo Escolar en lo sobre dit dia són las següents: Prim, acabades las Completas (del dia 29) ha de ensendre 4 festes de teya al mes alt del campanar, junt amb 22 candelas de seu ab paperinas, com se acostuma al fer limarias, co és 8 al mes alt de dit campanar y 14 a las finestras de las campanas, y 8 al comonidor o campanar petit, y 18 a las finestras de la purxada, 2 a cada finestra, que juntas fan 48 paperinas. Lo dia 30 al comensar las Matinas haurà de enramar la Iglesia y samentirí fins a la Riera de flor de gineste; y per so lo baciner de las Animas li donarà tots anys 1 lliura 8 sous. Las obligaciones del manxador, son que ho de assitir al organista en totes las sobre ditas funcions que se tocarà lo orga; per assò lo baciner de las Animas li donarà tots anys 4 sous.
1795. - Als 30, dia de la dedicació de la Iglesia. En la Vigília (29 de juny) Completas solemnes a la nit.
- Matinas y laudes al matí, Ofici solemne ab caper y lo Sam. exposat. A la tarda Vespras solemnes y encens al Magníficat; Finidas las Vespras, se va al Presbyteri ab capes y bordonas y se canta lo *Te Deum*. Tot és fundat.
1844. - (Dia 29 de juny) En altre temps, mentres se cantaban las Completas de la Dedicació, se feyan llumenetas al campanar, purxada y en la peret del cementiri. La confraria de las Animas donaba per això 10 rals al Escoll; hanc no se fa perquè no haya diners (1)
1845. - 29 juny: Vigil. dedicacionis huius Ecclesie dup. 1ª ola cum octava. A 6 horas completas solemnes.
1844. - En Dedicació de nostra Iglesia Parroquial. En las segonas Vespras de St. Pere solemne se fa commemoració de la dedicació. Vigilia Completas sens Sagrament a 6 horas. Dia, a las 10 Ofici solemne ab exposició del SSm. Sagrament, ab ca-

(1).- Esta costumbre se restableció poco después y perdura en la actualidad, si bien limitándose a la iluminación del campanario.